

SCENEN

Hur ska det gå?

Vad är en scen?

En plats för att
underhålla en publik

”Gör ingen scen av det här”...
– lovar helt enkelt dramatik

”Hårdrocks-scenen
är stark i Argentina”...
scenen ramar in
ett sammanhang/tematik/stil

Är en del i en sekvens
en händelsekedja
- hanterar som sagt en förväntan

Komma ihåg publiken

Idé

- Det är här det börjar med ett frö, nåt ni vill kommunicera
- Jag brukar ge rådet att försöka fantisera ihop så många scener och idéer som möjligt ur detta - att vists i världen så att säga. Den blir bekant, ni lär er hitta och till sist blir den organiskt fungerade, levande och trovärdig.
- Ni kommer hitta fram till en eller ett par bärande teser eller premisser – saker som intresserar er, som ert projekt handlar om
- Finns det några nyckelscener? Ofta hittar man såna efter ett tag, scener som är hela berättelsen i ett nötskal, det är inte alltid slutet just. Den slags scener är guld då vet man att man är något på spåren. Då börjar man leta efter den bästa kombon av scener på vägen dit.
- Det första när ni börjar skriva är ju att presentera er ... scen. Det är där ni börjar. Skrivandet är som ett marathon. Ett scen i taget. Men man måste inte skriva dem i ordning.

Hur jag jobbar? Djävulen gömmer sig i detaljerna, scenerna...

- Idé – sprungen ur en bild, en situation, en scen, en känsla, ett uppdrag...
- Försöker rama in det – form, innehåll, medium: vad tjänar berättelsen bäst?
- Nedbrytning i helhet och mindre bitar, berättartekniskt nödvändiga delar och emotionellt nödvändiga delar.
- Persongalleri och bågarna inom det
- Organisation – står i förhållande till medium. T.ex. en tv-serie: antal episoder, fördelning av innehållet så att "början, mitt och slut" finns i varje avsnitt och samtidigt förhåller till den längre biten.
- Periskop och djupdykning, det är ofta med händerna djupt nere i berättelsens mylla man upptäcker hjärtat, sen måste man ibland sticka upp periskopet och se vart man är på väg. Växelverkan mellan detaljerna och helheten.
- Jag tänker och tror att alla de här bågarna och diagrammen, de kan vara hjälp när man kör fast och roliga att studera, men en berättelses kraft bor någon annan stans, den bor i idéen komplexitets eller fascinationskraft, i karaktärerna i det som brukar kallas pathos mer än logos.
- Berättande som inte sker med hjärtat i handen, faller platt.
- Men hur man vänder och vrider på det: när man har berättelsen ska man också berätta den. Hur ska det gå till? Då är det gött att ha en verktygslåda, idéer om trick och inte minst inspiration.

Hur närmar man sig scenen?

- Jag brukar närma mig varje scen på ungefär samma sätt som hela projektet; var är jag, vad har jag; var ska jag? Detta pekar mot vad som behövs, helst.
- Hur gör det jag det på det mest för berättelsens bästa mest effektiva och underhållande och vackra/roligaste viset?
- Jag provar ingångar med och utan dialog. Provar att låta karaktärerna mötas över konflikter, försöker höra hur de pratar. Söker visuell inspiration, hur ser projektet ut, vad är scenens visuella egenskaper?
- Jag funderar över var motståndet, friktionen i scenen ligger - dess funktion i helheten men också i sig själv. Händer något - är det en situation inte bara information?
- Vad känns minst gjort och mest överraskande?
- Hur kan man undvika klichéer?
- Konflikter är inte nödvändigtvis ord mot ord, det kan vara en hemlighet eller något uttalat som skapar friktion, nåt att vara nyfiken på.
- Jag tänker på perspektivet – det gäller hela storyn, vems berättelse är det? Var ligger lojaliteten?
- Koncentrera - hur mycket kan man ta bort? Ta bort allt utom det.

Scenerna ska lösa det här...

”Det händer inget”

”Jag brydde mig inte”

”Jag förstod inget”

”Jag blev inte berörd”

”Jag hade tråkigt”

”Jag känner inget”

Man minns sällan helheter, man minns detaljer, inte alltid ens slutet: man minns scener

Dilemma – hur förhåller sig scenen till ert tema/ämne och dess motsättningar?

Framåtrörelse, cliffen, skapa engagemang

Del/nedslag/beat av en helhet - sekvensen

Karaktärernas del av plotten och
deras inbördes relation och
deras individuella resa: want
och need

Dramatisk situation/händelse

Publikens förväntningar:
Vad handlar det om?
Ska det hända nåt?

Perspektiv - "vems" är scenen?

Spelplats, ge orientering på flera plan

Form, stil, genre

Scenens alla möjligheter

Konflikten?
Vad står på spel?

Aktivitet - folk gör saker, rörelse,
folk tar beslut som får konsekvenser

Karaktärer

Början, mitt, slut

Vändpunkter?
Hemligheter, avslöjanden?

Vad syns och hörs?
Show don't tell,
action speaks louder than words,
vad man säger och inte säger, undertext

Rytmen, dynamiken

Information
rent utbyte av information,
som en lektion är trist

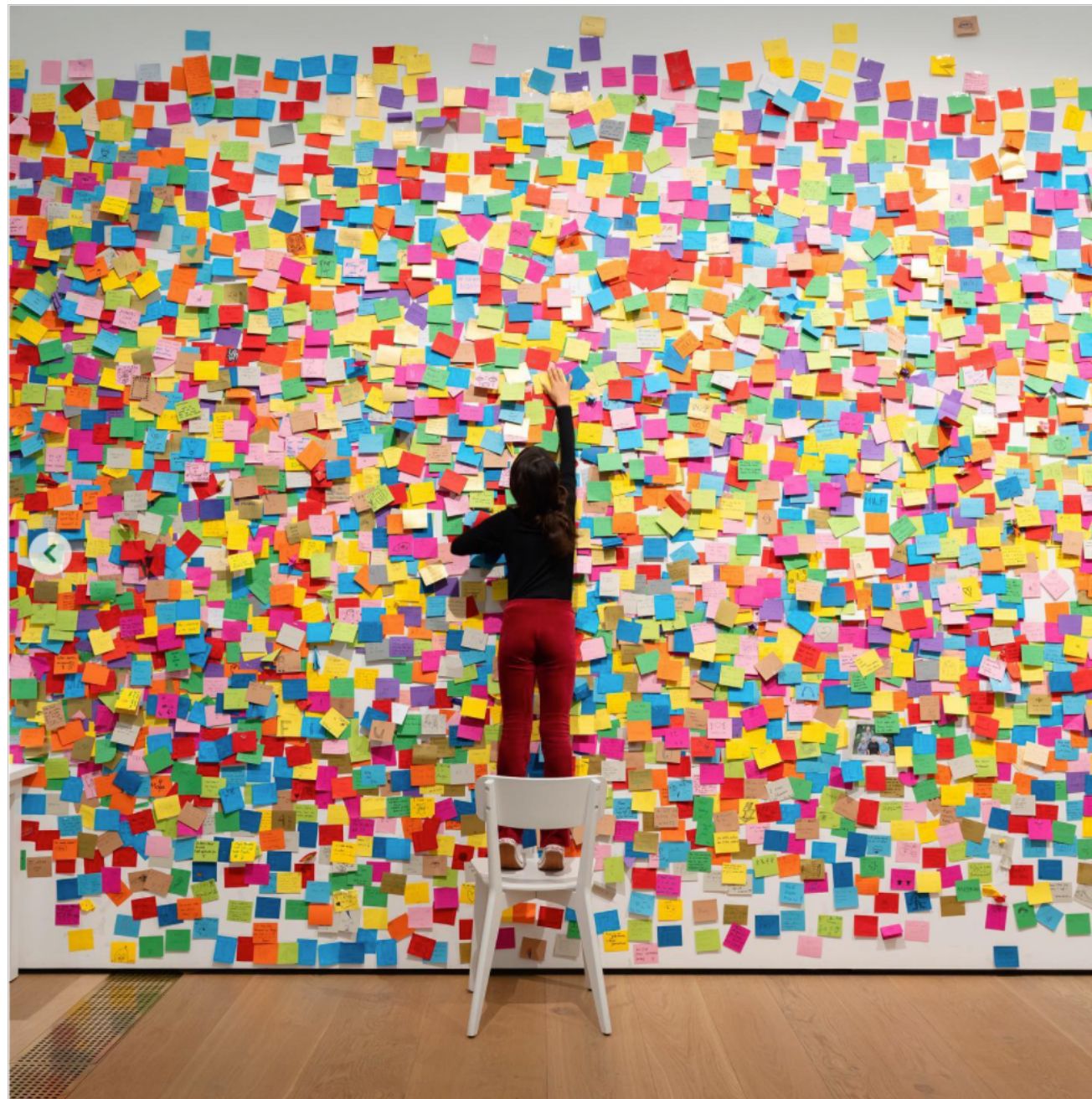

Först ska ni alltså sätta scenen, premissen, förutsättningarna...

*"Han var en gammal man som fiskade ensam i en liten båt
i Golfströmmen och han hade inte fått en fisk på åttiofyra dagar."*

Orlando start

<https://www.dailymotion.com/video/x80nzca>

David Lynch har sagt att han brukar sitta på ett fik och dricka kaffe med massa socker och skriva idéer på servetter och när han har 200 stycken har han en film.

Ordningen

- Scenernas ordning har stor betydelse (dramaturgin i det stora) men ordningen i scenen har också betydelse
- Kausaldriften (vårt medvetande jagar sammanhang) använd detta men var också försiktig med den. Blanda inte in saker hursomhelst, publiken kommer tro att det har betydelse.
- Reducera. Ta bort allt som inte har ett syfte
- Man minns slutet mest (också på scenen man nyss såg) men man ska ta sig dit också
- Bygg upp för minst vändpunkt inne i scenen

Clouzot: But surely you agree, M. Godard, that **films should have a beginning, a middle part and an end?**

Godard: **Yes, but not necessarily in that order.**

IDÉ/VISION

- Man vill berätta om kärlek, att tvingas välja bort kärleken för högre ideal (Casablanca) eller att ett samhälle som styrt endast av pengar avhumaniserar sina medborgare (Parasit) eller att växa, mogna och lära sig att se och uppskatta det man har och den man är (Lady Bird)

BERÄTTELSEN – RÅMATERIALET

- Två personer är kära men där finns problem som hindrar dem som de försöker ta tag i
- En person får ett svårt uppdrag som hen måste utmana sig själv för att lösa
- En person i ett tillstånd förändras pga. av tex. en resa eller ett möte med en annan person
- En person vill något och försöker genomföra det och det får konsekvenser
- ...

BERÄTTANDET – ORDNANDET, GESTALTNINGEN, SVÄNGET

AKTEN (3-5)

- Oftast tänker man på akten som de händelser som ligger mellan stora vändpunkter, t.ex mellan början och första mer avgörande vändpunkten i berättelsen. Typ - paret träffas, de hinner blir kära men hon kan omöjligt lämna sin nuvarande partner som är dödligt sjuk...

A och B träffas, starka band uppstår men avgörande problem uppstår som är tillsynes omöjliga att klara av

Problemen för A och B nyanseras och olika alternativ provas vi förstår att de inte kan nåt annat än välja varandra. Det avgörande problemet ska bara utmanas kosta vad det kosta vill.

A och B betalar priset för sin utmaning av problemet och lyckas: de får varandra.

SEKVENSEN (10-15)

- Ett antal scener som tillsammans bildar ett flöde, t.ex "början", eller "resan i mitten", "bröllopsfesten"

Början, fram tills att de möts första gången. Deras liv innan de möts och setting.

De blir kära. De ses ett par gånger. Kontrast till det normala.

Sekvensen som leder till att A får veta att B har en partner: de här är omöjligt

SCENEN (70-120)

- En enhet som är en byggsten i till sekvenserna, akterna och helheten. "De träffas första gången", "kyssen", "avskedet"

A: normalitet, A:s vilja?

ADRIAN!

PLAY IT SAM, YOU PLAYED IT FOR HER NOW YOU PLAY IT FOR ME

YOU TALKING TO ME?

LUKE, I AM YOUR FATHER

I AM SINGING IN THE RAIN

Det är i scenerna det avgörs...

It's not what you say, but how you
say it!

— Mae West —

AZ QUOTES

Framförandet påverkar innehållet
Vi har alla sett bra och dåliga versioner av Romeo och Julia – pjäsen är alltid bra

Ert främsta verktyg

An excerpt from *Ogilvy on Advertising* by David Ogilvy

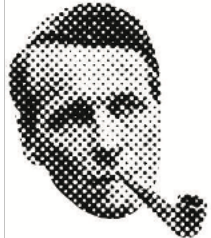
What's the big idea?

You can do homework from now until doomsday, but you will never win fame and fortune unless you also invent *big ideas*. It takes a big idea to attract the attention of consumers and get them to buy your product. Unless your advertising campaign contains a big idea, it will pass like a ship in the night.

Big ideas come from the unconscious. But your unconscious has to be *well informed*, or your idea will be irrelevant. Stuff your conscious mind with information, then unhook your rational thought process.

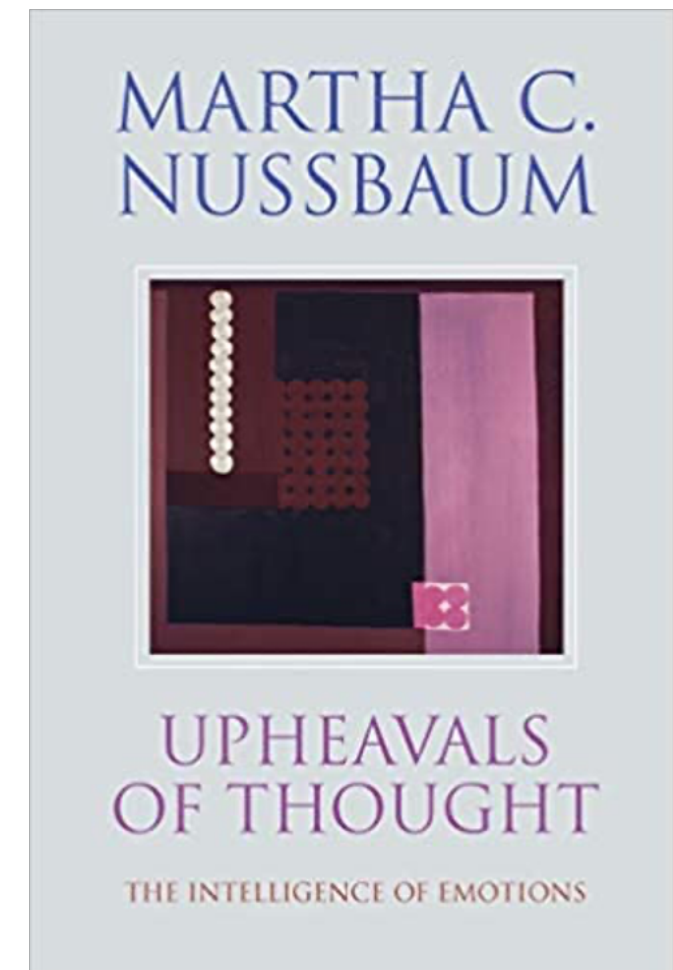
It will help you recognize a big idea if you ask yourself five questions:

1. Did it make me gasp when I first saw it?
2. Do I wish I had thought of it myself?
3. Is it unique?
4. Does it fit the strategy to perfection?
5. *Could it be used for 30 years?*

Ogilvy

Facebook.com/Ogilvy

De bästa berättelserna kombinerar känsla, form och framförande med ett angeläget innehåll

Urscener

- Öppningsscenen, anslaget – detta är mer än något annat ett löfte – vi har sett så många berättelser att vi genom denna scen anar vad vi har framför oss och börjar ”hygge oss med det”
- Huvudpersonen får ett uppdrag, filmens grundkonflikt presenteras, vi anar huvudpersonens vilja, engagerar oss rentav i den
- Ses första gången – introduktionen av objektet för kärleken eller motståndaren
- Efter tvekan om uppdraget beslutet att göra det: ”Jag gör det. Jag tar ringen till Mordor.”
- Testas - en passage i början av andra akten som leder till acceptans, innehåller urscenen vi har sett tusen gånger och som måste hitta sin alldeles egen variant i er berättelse.
- Konflikter – genomgående dramatikers kärna – måste inte vara svärd mot svärd
- Ingen återvändo - den scenen i en film där vi ser huvudpersonen ta ett avgörande val som inte går att ångra, kliver ombord på Titanic eller går på dejt med fel person osv...
- Actionsccener – från Die hard till Okja och Lady Vengeance, här krävs uppfinningsrikedom och det är svårt att skriva
- Den stor motgången – när allt är mörker
- Uppgången – allt eller inget
- Slutscenen

“

If you have a problem with the third act,
the real problem is in the first act.

BILLY WILDER

”

SCREENCRAFT

Delarna

- Tänk på det som en ministory (vi kommer se scener som är exempel på det)
- Premissen för scenen, presentation, stegrande konflikt, crescendo, epilog/avtoning.
- Alla scener innehåller inte allt, en del scener är bara små byggstenar i en sekvens...
- För filmens dynamik och rytm är det en god idé att se över längden, sorten och få till en trevlig mix av dialog, visualitet och rörelse.

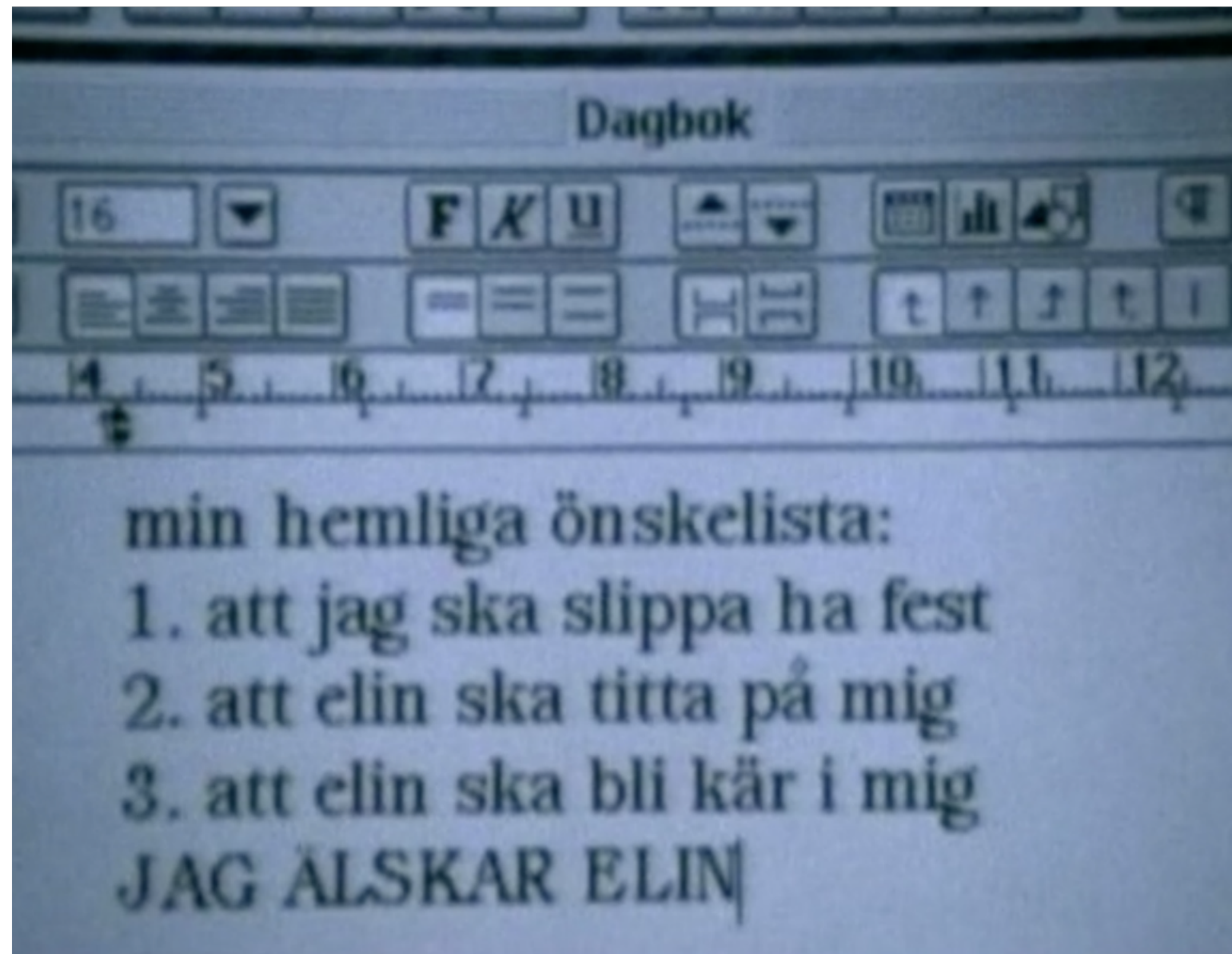

Premissen

High concept - tydliga förutsättningar, där hela upplägget är just en scen

Tydligheten

Vad har vi att jobba med?

- Karaktärerna: vilka de är, hur de rör sig, klär sig, beter sig
- Dialogen: språket, tonaliteten
- Miljön, mise-en-scene: rekvisitan, fotot, inomhus, utomhus
- Ljuset: underanvänt sceniskt element, i manus
- Ljud: diegetiskt/icke-diegetiskt
- Stämningen: sammantaget de olika elementen, men också nästan ett eget element.
- Kronologin - scenernas inbördes ordning påverkar deras innehåll
- Stil och ton
- Förväntningarna - mycket viktigt element. Scenen står ju på axlarna av allt som hänt tidigare.
- Längden, scener är sällan längre än 3 minuter (3 sidor dialog)

Allt det här för att föda vårt mål att sammanfoga en hel berättelse som uppfyller vår idé vår vision.

Perspektiv

Varje kameravinkel är ett moraliskt ställningstagande

Paul Hansen tog bilden av Fabienne

Publicerad 2011-03-18 19:38

Femtonåriga Fabienne dödades av polisen.

Foto: Paul Hansen

Var ni väljer att berätta från avgör hur en scen skrivs

Dramatisk fråga - början

- Tv-serien The Wire tex som utforskar bla klass i USA på ett nyanserat vis... men det är ju inte dramatiskt tacksamt i sig, man har en designprincip som däremot går att utforska dramatiskt: varje individs vilja och drömmar kontra sin grupps överordnade vilja och riktning och hur individerna hela tiden trycks ned av den institution hon litar sig med - det är totalt genomgående och mycket tacksamt.
- Casablanca – valet mellan kärlek och ideal och här är ju idealen utvalda som humanism och västvärldens demokratiska frihet, eller kampen mot nazismen. Den lilla människan i det stora osv...

Detta är en öppningsscen, elegant i sin tydlighet: vad har vi framför oss?

Dialog

- Folk pratar olika
- Folk säger sällan det de egentligen menar
- Folk är rädda för uppriktighet
- Folk skäms
- Undertext
- Folk vet inte alltid själva vad de egentligen menar
- Låt dialogen karaktärisera
- Låt karaktärerna tala emot sig själv
- Vem ljuger?
- Koncentrera, låt dem inte säga mer än vad som behövs
- Rytmisera (tänk bröderna Coen eller Lena Dunham)

The third man

En mördares sökande efter sympati eller vad handlar scenen om?

The Wire

En gangsterboss som blir upprörd pga regelbrott?

Karaktärer

- Utsätt dem för dilemman som står i relation till saker som betyder något för dem; dvs utmana deras viljor och behov så att deras verkliga jag kommer fram genom val de tar.
- Vad gör de när ingen ser
- Låt deras beteenden och ordval avslöja dem
- The social networks öppnings-scen är ett elegant exempel på val av gestaltning som ligger linje med filmens löfte och premiss – när scenen är som en film i sig.

Sideways

Vad pratar han om?

The social network

Är scenen rentav för tydlig med filmens ställningstagande?

Sympati

- Sympati handlar inte nödvändigtvis om att nån är sympatisk... Exit har helt sjuka tittarsiffror.
- Väcka intresse och nyfikenhet
- The poor sod theory - man kan tycka synd om alla möjliga personer, även inte särskilt sympatiska

Midnight cowboy

Uttrycker han både vilja och behov? Anar man var filmen ska ta vägen? Finns det ett ögonblick av vändning/tvivel?

Avslöjanden

- När man talar från hjärtat, en sorts scen där karaktären vågar ta av sig sin mask, visa sitt jag
- En sorts urscen det också
- Öppnar för en förändring, gradvis insikt av sitt behov men hjälpas inför hur - ofta scener mot slutet av andra akten, strax före avgrunden, det är ur den här scenen/scenerna man laddar för klimax, ofta...

Fleabag

Tillfället när man talar från hjärtat, det är ett smart grepp att låta huvudpersonen "ta rygg" på nån som kommit längre

Förändring

- En karaktärs övergång från det ena till det andra
- Kan göras subtilt eller poetiskt eller mer konkret, Luke Skywalkers svarta hand...
- Vara i linje med vald gestaltningsnivå
- Hitta berättandens form

Orlando

Hur gör man bild av text, hur gör man filmisk stil av litterär stil?

Bild

- Om ni kan berätta utan dialog, prova det
- Jag brukar som sagt prova olika versioner, helt dialogburet eller helt bildburet tills jag hittar det jag tycker fungerar bäst. Det bildburna brukar vinna.
- Det står förstås i relation till vad ni vill berätta och vilken typ av berättelse det är
- Vilket uttryck blir starkast?

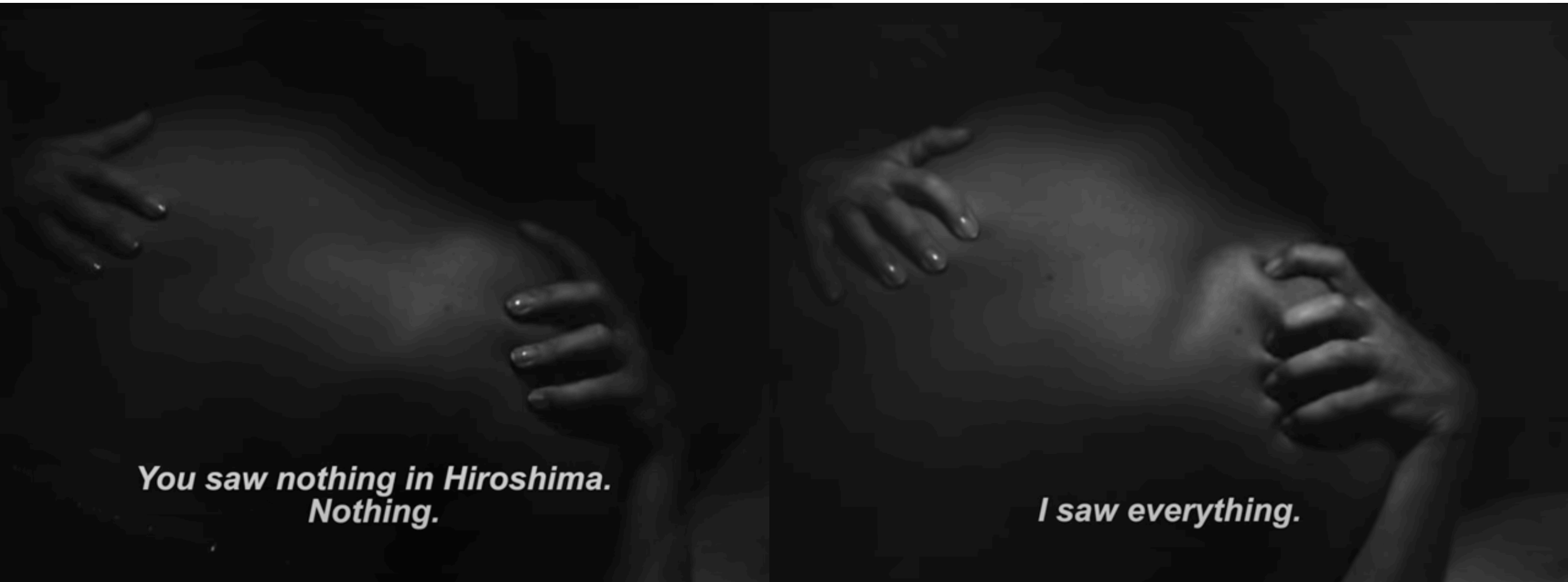
En kärlekshistoria

Stil & form

- Voice over
- Bruten kronologi
- Bryta fjärde väggen
- Genre
- Förhöjning
- Visuell stil
- Poesi och skönhet

Hiroshima mon amour

***You saw nothing in Hiroshima.
Nothing.***

I saw everything.

Även avantgardistiska berättelser
lever av dynamiken

Hiroshima mon amour

My own private Idaho

Visuellt, poetisk men tydligt

Rörelse & dynamik

- Det finns inget som skapar så mycket destruktiv frustration hos en publik som när något som borde röra sig inte gör det. Vi har lovat dem en berättelse, det är per definition en handling.
- Häng inte runt i tillstånd om inte berättelsen eller gestaltningen av densamma kräver det. Också - hitta originella lösningar inom en genre. Bong Joon Ho är mästare på det.

The Host

Dynamiken, genre-leken, rytmen

Sist in - först ut

- In media res
- Det är ett gammalt tips men det funkar ofta. Vi blir uttråkade lätt och tänk på det där som uppstår också i verkliga livet och man kommer in i ett rum och något redan pågår, man blir otroligt engagerad i att fatta sammanhanget, man vill veta (och tids nog ska man få veta) sen måste man lämna och fick inte med sig allt, det skapar kvarhängande nyfikenhet.
- Naturligtvis med balans så att inte frustrationen: "Jag fattar ingenting", blir för stor.

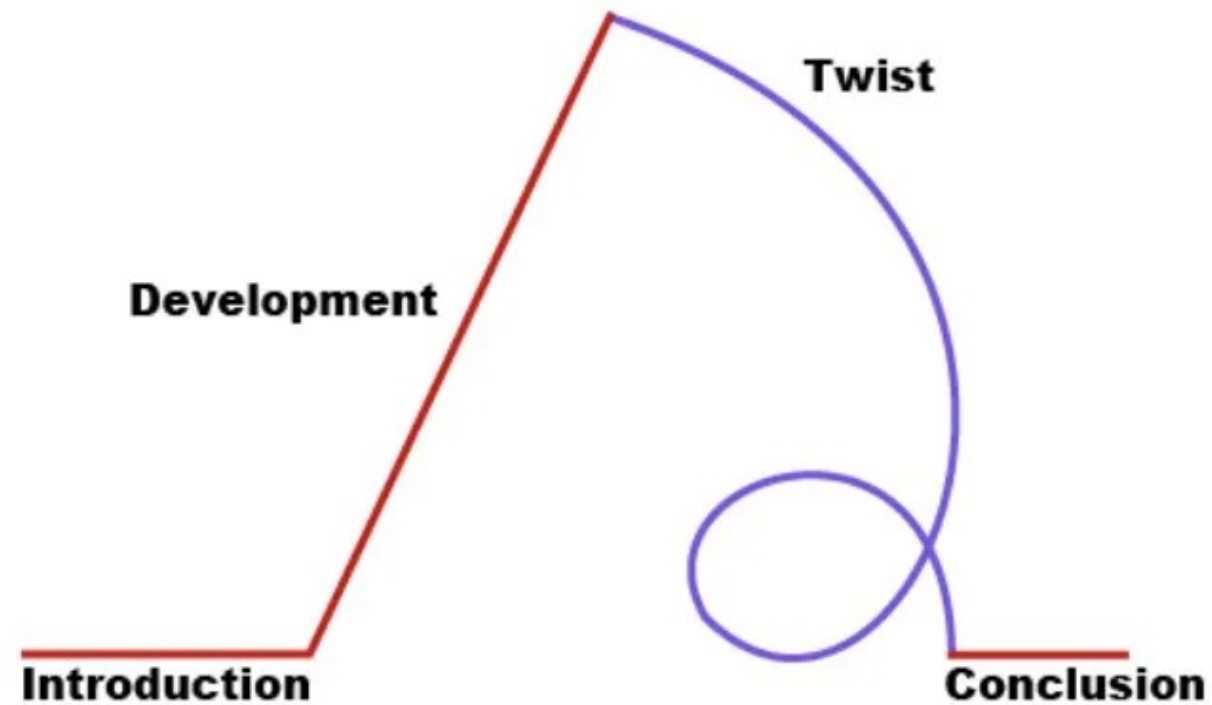
Trainspotting

In media res – alla presentationer av karaktärerna, farten

Överraska

- Att tråka ut sin publik är det farligaste
- Wow-factor, twist, disruptive – undvik förutsägbarhet
- Att mörda filmens enda stjärna tidigt i filmen var ett minst sagt udda val i Psycho
- Orlando och Fleabag bryter 4:e väggen
- Handlar också om fördjupning - och att följa sitt material: lösningen finns alltid i materialet.

Kishōtenketsu Stages

Sen måste man komma ihåg att dramaturgens viktigaste uppgift inte är regelefterlevnad utan underhållning; det som funkar, funkar och som David Ogilvy en gång sa, de allra starkaste ordet i all kommunikation är: **Nyhet!**

Vändpunkter

- Era scener ska tillsammans göra publiken engagerade i karaktärernas viljor och behov och gärna via gestaltning, undertext, omedvetet agerade osv göra att publiken nästan längtar efter det där skiftet där karaktärernas gör det vi vet att de behöver istället för det som de påstår att de vill.

Vem äger scenen? Hur slutar den? Undertexten?

Det avgörande beslutet som leder in i andra akten...

Casablanca - kunde man göra scenen eller filmen ur hennes synvinkel?

1.19.30 - 1.25.36

Rick & Ilsa

- Vad händer i scenen?
- Vad är situationen?
- Want och need?
- Han vill ha henne men behöver ideal
- Hon vill ha breven men behöver kärlek
- Han går från kärlek till ideal (genom filmen)
- Hon går från ideal till kärlek (genom filmen)
- Om det nu var hennes perspektiv, hur skulle filmen berättas?
- Finns det nåt hos honom hon behöver veta för att vända? Vad blir vändpunkten? Blir scenen ointressant?

Kan man vända på perspektivet här? Scen som är som en kortfilm...

Bli inte plot slavar

- En del centrala scener är emotionella eller bara viktiga på andra vis - kan vara filmens hjärta på något vis

Wild at heart

Slut

- Den oväntade men logiska och emotionellt engagerade slutpunkten...
- Ge publiken vad de önskar sig på ett vis som de minst av allt förväntar sig
- Framför allt: berör - jobba med era egna känslor som främsta guide.

Lady Bird – att acceptera och inte minst uppskatta, förstå att älska den man är och sina stackars föräldrar och var man kommer ifrån...

Slutet över alla slut

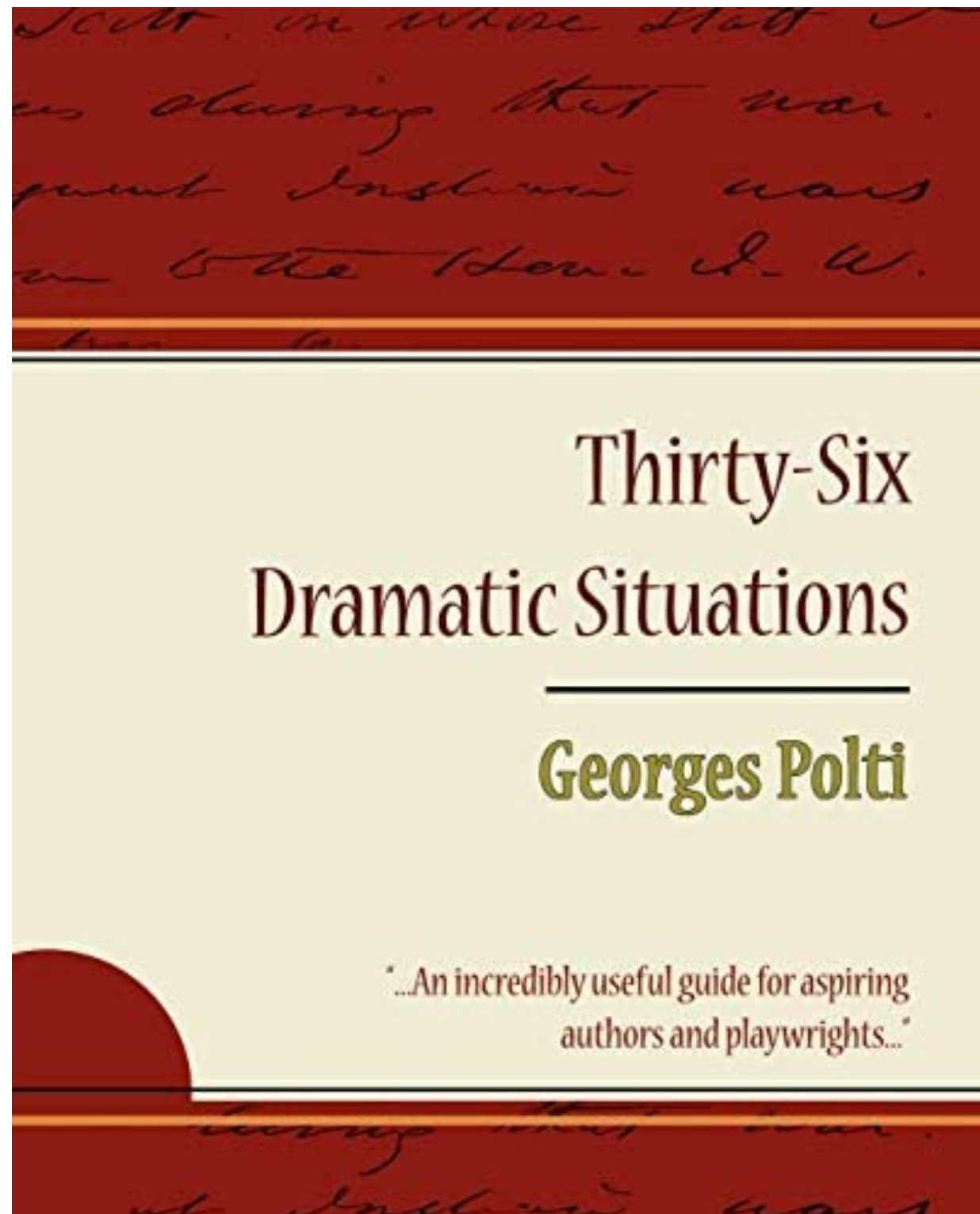

Inspiration

https://en.wikipedia.org/wiki/The_Thirty-Six_Dramatic_Situations

De 36 dramatiska situationerna

- 1. Bön om befrielse
- 2. Befrielse
- 3. Brott och hämnd
- 4. Blodshämnd
- 5. Förföljelse
- 6. Katastrof
- 7. Offer för olycka eller illdåd
- 8. Revolt
- 9. Djärvt företag
- 10. Bortförande
- 11. Gåta
- 12. Nå sitt mål
- 13. Familjehat
- 14. Rivalitet inom familjen
- 15. Äktenskapsbrott eller mord
- 16. Galenskap
- 17. Ödesdiger obektänksamhet
- 18. Ofrivilliga kärleksbrott
- 19. Dödandet av icke identifierade anhöriga
- 20. Offra sig för ett ideal
- 21. Offra sig för en närstående
- 22. Offra sig för en lidelse/passion/kärlek
- 23. Nödvändighet att offra en älskad
- 24. Rivalitet mellan en överlägsen och en underlägsen
- 25. Äktenskapsbrott/ otrohet
- 26. Brottslig kärlek
- 27. Upptäckt av en älskads vanära
- 28. Förhinder av kärlek
- 29. Älska en fiende
- 30. Ärelystnad
- 31. Konflikt med gud
- 32. Oberättigad svartsjuka
- 33. Misstag/ felaktigt dömande
- 34. Ånger
- 35. Återfinnandet av en förlorad
- 36. Förlust av en älskad

Mycket bra
inspo för att
hitta rörelser
inom scenerna

There is no evil

There is no evil

- Vi får se en person vanliga liv, för att se att han är en bödel – gestaltat som mysterium med tryckkokare
- Vi får se en person ta de fulla konsekvenserna av att vara bödel – gestaltat i full konflikt, drama
- En person utför avrättningen och sen visar det sig vara en mycket viktig person för hans älskade som han dödat – här får vi veta/ana att där finns en kuslig hemlighet mellan dem och hur ska det gå när den avslöjas?
- En person väljer bort umgänget med sin dotter för att slippa mörda – en hemlighetsfull nästan hotfull ton där man oroar sig för hennes öde, när det är hans öde man borde oroa sig för?